

Bijlage 4. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde, en als dorpsgezicht van de kapelhof en de dreef in Zwevegem

Provincie: West-Vlaanderen

Gemeente: Zwevegem, 1ste afdeling, sectie C

Objectnummer: 4.01/34042/631.1

Objectnummer: 4.02/34042/605.1

Dossiernummer: 4.001/34042/103.1

Omschrijving:

Neogotische Milanenkapel en gekandelaarde kapellinde, kapelhof en dreef,
Bellegemstraat, Kapel Milanendreef, Kapel Milanenstraat

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, **30 SEP. 2016**

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen RWO, LNE, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Ruimtelijke ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Het advies werd gevraagd op 17 juni 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.2. Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie

Het advies werd gevraagd op 17 juni 2016.

De afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie bracht op 28 juni 2016 een gunstig advies (gecoördineerd advies) uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

De agentschap Natuur en Bos bracht op 21 juni 2016 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Het departement noch de overige agentschappen brachten een advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.3. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 17 juni 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.1.4. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 17 juni 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Zwevegem

Het advies werd gevraagd op 17 juni 2016.

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht op 19 juli 2016 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

"Het college van burgemeester en schepenen neemt kennis van het positief advies d.d. 14 juli 2016 van de commissie bouwkundig erfgoed betreffende het Ministerieel Besluit tot

voorlopige bescherming van de neogotische Kapel Milanen en de gekandelaarde kapellinde en als dorpsgezicht van de kapelhof en de dreef in Zwevegem.

Het college van burgemeester en schepenen verleent gunstig advies voor de voorlopige bescherming Kapel Milanen maar stelt vast dat de omschrijving van het te beschermen dorpsgezicht in artikel 1 van het Ministerieel Besluit tot voorlopige bescherming niet overeenstemt met de plattegrond in de bijlage 1 bij het Ministerieel Besluit, die ten noorden ook delen van de private percelen met perceelnummers C0091E en C0133G omvat. Het college van burgemeester en schepenen adviseert om géén private percelen deels of volledig op te nemen in het beschermingsbesluit en vraagt om de plattegrond in die zin aan te passen bij definitieve bescherming."

Het college verwijst naar het gunstig advies van de lokale commissie bouwkundig erfgoed, dit advies is echter niet toegevoegd. Samen met het advies werd ook een document "Aanvullingen op de historie van het groen rond de Kapel Milanen en de Kapel Milanendreef te Zwevegem" meegestuurd door het gemeentebestuur. Het document is opgesteld door Dirk Vandromme, diensthoofd van de Dienst groen, natuur en landschap. Dit document biedt een aantal aanvullingen op 1.2. Historisch overzicht – Verdere evolutie van de kapelomgeving. Verder stelt het document dat de gemeentelijke groendienst bereid is om beheersplannen op te maken voor de gekandelaarde linde, en voor de dreef en de kapelhof. Het document verduidelijkt dat de groendienst periodiek instaat voor het reguliere groenonderhoud van de zone rond de kapel, inclusief de oude linde. De gemeente is geen eigenaar van de kapelhof met de gekandelaarde linde, maar is bereid om een beheersplan op te stellen i.s.m. de eigenaar en het beheer verder uit te voeren, desnoods met de medewerking van gekwalificeerde boomverzorgers. De dreef daarentegen is wel eigendom is van de gemeente.

Behandeling van het advies:

- De afbakening van het dorpsgezicht zoals ingekleurd op het voor advies voorgelegde gegeorefereerd plan bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 1) is, zoals de gemeente terecht opmerkt, te ruim genomen: aan de noordzijde zijn onterecht de private percelen C0091E (deel) en C0133G (deel) ingekleurd. Deze percelen zijn inderdaad niet opgenomen in het voor advies voorgelegde ministerieel besluit tot voorlopige bescherming. De te ruime inkleuring van het voor advies voorgelegde plan berust op een administratieve fout. Deze fout wordt in het geadviseerd beschermingsvoorstel, dat aan de minister wordt bezorgd, rechtgezet: de genoemde percelen zijn niet langer ingekleurd. Om tot een logische afbakening te komen is ook het bij de private percelen en de Kapel Milanendreef aansluitende deel van de Kruiswegstraat (openbaar domein) niet langer ingekleurd.
- Onroerend Erfgoed vindt het positief dat het gemeentebestuur bereid is om beheersplannen op te maken zowel voor de kapelhof als voor de gekandelaarde linde. Relevante aanvullingen op 1.2. Historisch overzicht – Verdere evolutie van de kapelomgeving worden met bronvermelding genoteerd in het inhoudelijk dossier.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het gegeorefereerd plan bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 1). Het inhoudelijk dossier en het gegeorefereerd plan werden als volgt aangepast:

- De administratieve fout in het gegeorefereerd plan bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 1) wordt rechtgezet. Het betreft een inkrimping van het plan.
- Relevante aanvullingen op 1.2. Historisch overzicht – Verdere evolutie van de kapelomgeving worden genoteerd in het inhoudelijk dossier.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 17 juni 2016.

De VCOE bracht op 7 juli 2016 een gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

- De commissie erkent de erfgoedwaarde van de neogotische Milanenkapel en de gekandelaarde kapellinde. De commissie erkent tevens de erfgoedwaarde van de kapelhof en de dreef.
- De commissie erkent de erfgoedwaarde van de cultuurgoederen. De commissie merkt evenwel op dat er in het inhoudelijk dossier sprake is van diverse beelden die aanwezig waren in de kapel en daar wellicht speciaal voor gemaakt of gekocht werden. Deze worden uit veiligheidsredenen elders bewaard. De commissie meent dat deze desondanks inherent deel uitmaken van de kapel en vraagt om deze goederen alsnog op te nemen als cultuurgoederen.

Antwoord:

Het Onroerenderfgoedbesluit (2014) definieert cultuurgoederen als "roerende goederen, die omwille van hun erfgoedwaarde van algemeen belang zijn, waarvan het samen voorkomen met het gebouw een bijzondere waarde heeft en die ofwel ontworpen zijn voor of vervaardigd met het beschermd goed ofwel gerelateerd aan de functie van het beschermd goed en waarvoor de historische verbondenheid met het beschermd goed kan aangetoond worden." Roerende goederen die zich op het moment van de bescherming niet in het onroerend goed bevinden of niet "samen voorkomen met het gebouw" kunnen niet opgenomen worden als cultuurgoederen. Bepaalde van deze goederen zijn overigens gestolen.

- De commissie ondersteunt artikel 1 van het MB en ook de voorgestelde afbakening.
- De commissie formuleert twee technische opmerkingen bij artikel 2 (beschrijving van de erfgoedkenmerken en -elementen).

Ten eerste is de kroon in het koor niet in koper maar in messing vervaardigd.

Ten tweede vraagt de commissie om de term vlaggenmast te vervangen door 'vlaggenstokhouder met vangbeugel'.

Antwoord: beide termen werden aangepast in het inhoudelijk dossier en in het beschermingsbesluit.

- Wat betreft artikel 3 formuleert de commissie twee opmerkingen bij de beheersdoelstellingen voor het monument.

1° inzake het herstel en de reiniging van de natuurstenen onderdelen wordt "enkel rekening gehouden met de aanwezige restanten van polychromie. Gezien de slechte fysieke toestand van de natuursteen wijst de commissie erop dat een zware restauratie of zelfs integrale vervanging van natuursteen vroeg of laat aan de orde zal zijn. De commissie vraagt daarom dat de beheersdoelstellingen zich uitspreken over de gewenste restauratie en de keuze om verdwenen natuurstenen gevelementen al dan niet te reconstrueren."

2° "Verder merkt de commissie op dat de brandglasramen van Bethune een bijzonder hoge erfgoedwaarde hebben. Deze worden uitvoerig beschreven in artikel 2 van het beschermingsbesluit maar krijgen geen aandacht in de beheersvisie. De commissie stelt vast dat de glasramen momenteel aan de buitenzijde voorzien zijn van beschermglas. De commissie vraagt in de beheersvisie expliciete bepalingen op te nemen over beschermende maatregelen voor de glasramen, alsook over regelmatige controle op eventuele beschadiging, controle op ophoping van vuiligheid tussen brandglas en beschermglas en de mogelijkheid om bij een toekomstige restauratie de bescherming van de brandglasramen te verbeteren."

Antwoord:

1° Volgende passage werd toegevoegd onder art. 3.1, 2°: "In eerste instantie dient steeds gepoogd te worden om de bestaande natuursteen te behouden. Pas als behoud, om technische redenen, niet meer mogelijk is, kan de natuursteen vervangen worden. De voorkeur gaat daarbij uit naar identieke steen, waarbij een beschermende afwerkingslaag voor de natuursteen onderzocht kan worden. Mogelijk kan de

natuursteen een polychrome afwerkingslaag krijgen op basis van kleurenonderzoek van de op vandaag bewaarde natuurstenen onderdelen."

- 2° Voor de glasramen werd art. 3.1., 4° tussengevoegd (waardoor de overige artikels opschuiven): "Tot op vandaag zijn de glasramen aan de buitenzijde voorzien van een beschermglas. Het verdient aanbeveling om de glasramen regelmatig te controleren op eventuele beschadiging. Een eventuele ophoping van vuil tussen het brandglas en het voorzetglas kan hierbij verwijderd worden. Bij toekomstige onderhouds- en restauratiewerkzaamheden kan best gestreefd worden naar een visueel en technisch beter systeem voor de bescherming van de glasramen".

- Wat betreft artikel 3 formuleert de commissie een opmerking bij de beheersdoelstellingen voor het dorpsgezicht:

"De commissie kan akkoord gaan met het principe dat een eventuele heraanleg oog moet hebben voor verkeersaspecten, maar meent dat concrete voorstellen inzake verkeerscirculatie en – inrichting buiten de bevoegdheid van onroerend erfgoed vallen. De commissie vraagt daarom de beheersdoelstelling te beperken tot: "het kruispunt van de Kapel Milanenstraat/Kapel Milanendreef met de Bellegemstraat kan best in sobere en uniforme materialen worden heraangelegd, waarbij een evenwicht wordt gezocht tussen het beeldherstel van de portaalzone van de Milanenkapel en het bewaren van de veiligheid voor gemotoriseerd verkeer, fietsers, voetgangers en bezoekers van de kapel". De commissie vraagt daarbij nog te preciseren wat met een sobere en uniforme heraanleg bedoeld wordt."

Antwoord: Onroerend Erfgoed gaat er mee akkoord om de beheersdoelstelling te beperken zoals de VCOE voorstelt, en een aantal concrete aanzetten voor deze heraanleg grotendeels te schrappen. In de passage, waaraan de VCOE zijn goedkeuring hecht, wordt geduid dat een heraanleg gebruik moet maken van sobere en uniforme materialen, en dat het herstel van de beeldwaarde van de portaalzone van de kapel daarbij één van de uitgangspunten vormt. De slotzinnen "Overbodige wegwijzers worden best weggehaald. De verkeersspiegel dient op een omgevingsvriendelijke manier ingepast te worden" worden behouden en geïntegreerd in een nieuwe slotzin: "Bij een heraanleg worden overbodige wegwijzers best weggehaald en dient de verkeersspiegel op een omgevingsvriendelijke manier ingepast te worden."

- De commissie gaat akkoord met de voorschriften voor instandhouding en onderhoud van het te beschermen monument.
- Wat betreft de toelatingsplichtige handelingen voor de kapellinde merkt de commissie op dat niet steeds de link wordt gelegd met de vraag om deze te verfijnen in een beheersplan (art. 3.1., 8°). De commissie suggereert om, naar analogie met toelatingsplicht 5.1., 6°, j) aan toelatingsplichten 5.1., 6°, c en h) toe te voegen dat deze slechts gelden "voor zover deze handelingen niet zijn opgenomen in een goedgekeurd beheersplan".

Antwoord: Onroerend Erfgoed gaat akkoord met deze toevoegingen. Het zinnetje "voor zover deze handelingen niet zijn opgenomen in een goedgekeurd beheersplan" wordt toegevoegd aan de genoemde toelatingsplichten.

- Wat betreft toelatingsplicht 5.1., 6°, f) meent de commissie dat de afbakening van het monument niet toelaat in deze zone sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen aan te leggen. De commissie vraagt daarom deze toelatingsplicht te schrappen.

Antwoord: Onroerend Erfgoed gaat akkoord om deze toelatingsplicht te schrappen. Hierdoor wijzigt de nummering van de overige toelatingsplichten.

- Verder merkt de commissie op dat toelatingsplichten 5.1., 6°, b en d) alsook 5.1., 6°, e en i) met elkaar overlappen. De commissie vraagt deze telkens tot één toelatingsplicht te beperken. Dit geldt tevens voor de analoge toelatingsplichten voor het te beschermen dorpsgezicht, met name 5.2., 2°, b en d) en 5.5., 2°, e en i).

Antwoord: zowel voor het monument als voor het dorpsgezicht overlappen de toelatingsplichten omtrent verhardingen en straatmeubilair. Onroerend Erfgoed

voegde deze toelatingsplichten samen in het geadviseerd beschermingsvoorstel, dat aan de minister wordt bezorgd.

- De commissie formuleert nog een aantal kleine opmerkingen bij het inhoudelijk dossier:
 - Er wordt geen melding gemaakt van de aankleding van de sacristie met kasten, religieus textiel, liturgisch vaatwerk enz. De commissie vraagt dit explicieter te vermelden in het inhoudelijk dossier.
 - De commissie vraagt om de bijlage met documentatie bij het inhoudelijk dossier te vervolledigen. Daarnaast vraagt de commissie om in het inhoudelijk dossier een duidelijke referentie op te nemen naar de nummering van dit materiaal zoals opgenomen in de bijlage bij het inhoudelijk dossier.
 - De commissie merkt op dat in het inhoudelijk dossier de beheersvisie, de instandhoudingsvoorschriften en de toelatingsplichtige handelingen wegvielen. De commissie vraagt om deze voor de volledigheid op te nemen.
 - Tot slot merkt de commissie op dat de omschrijving van de cultuurgoederen zoals opgenomen in de bijlage 3 bij het beschermingsbesluit niet overeenkomt met de beschrijving zoals opgenomen in artikel 2 van het beschermingsbesluit en in de onderschriften bij de fotoregistratie. Omdat dit voor verwarring kan zorgen, vraagt de commissie om de beschrijvingen van de cultuurgoederen in bijlage 3 over te nemen uit artikel 2 van het besluit.

Antwoord:

- De interieuraankleding van de sacristie is helemaal niet zo rijk als de commissie inschat. Bovendien worden dergelijke zaken slechts vermeld als ze in aanmerking komen als cultuurgoed (zie definitie hoger).
- De bijlage documentatie bij het inhoudelijk dossier is reeds erg uitgebreid (46 foto's). Een verdere uitbreiding is niet relevant. Het inhoudelijk dossier moet als apart document bij het MB kunnen gelezen worden, een verwijzing naar foto's in een bijlage is dan ook niet relevant.
- In het inhoudelijk dossier worden de termen beheersdoelstelling, bijzonder voorschrift en toelatingsplichtige handeling geduid. Voor de concrete invulling van de beheersvisie wordt in het inhoudelijk dossier verwezen naar het beschermingsbesluit.
- De VCOE merkt terecht op dat de omschrijving van de cultuurgoederen zoals opgenomen in de voor advies voorgelegde bijlage 3 bij het beschermingsbesluit niet overeenkomt met de beschrijving zoals opgenomen in artikel 2 van het beschermingsbesluit en in de onderschriften bij de fotoregistratie. Het voor advies voorgelegde beschermingsdossier heeft duidelijk de bedoeling om het "polychroom neogotisch kruisbeeld (hout) met koperen Christusbeeld, geplaatst boven het tabernakel, met armen eindigend in drielob- en leliemotief" mee te nemen als cultuurgoed, maar er werd een administratieve fout gemaakt in de lijst van cultuurgoederen. In het inhoudelijk dossier wordt dit kruisbeeld expliciet opgelijst onder de paragraaf "Beelden en cultuurgoederen bewaard in de Milanenkapel" (pagina 15). In het beschermingsbesluit is het kruisbeeld in kwestie opgenomen in artikel 2. Bovendien wordt in het beschermingsbesluit gemotiveerd dat het kruisbeeld in kwestie een artistieke waarde heeft onder het "Overwegende dat de cultuurgoederen, die integrerend deel uitmaken van de neogotische Milanenkapel (...)". De administratieve fout werd rechtgezet door het "polychroom neogotisch kruisbeeld (hout) met koperen Christusbeeld, geplaatst boven het tabernakel, met armen eindigend in drielob- en leliemotief" toe te voegen aan de lijst van cultuurgoederen (bijlage 3). Tevens werd de omschrijving van de cultuurgoederen in bijlage 3 en in de fotoregistratie geüniformeerd op basis van de omschrijving ervan in artikel 2 van het beschermingsbesluit.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier, het beschermingsbesluit en de lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van de bescherming. Het inhoudelijk dossier, de fotoregistratie, het beschermingsbesluit en de lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van de bescherming, werden als volgt aangepast:

- Zowel in het inhoudelijk dossier als in het beschermingsbesluit wordt voorstaan gebruik gemaakt van de termen messing-kroon en vlaggenstokhouder met vangbeugel.
- In het beschermingsbesluit worden de beheersdoelstellingen voor het monument aangepast. Het betreft een verfijning van de beheersdoelstelling over herstel en reiniging van de natuurstenen onderdelen, en de toevoeging van een beheersdoelstelling over de glasramen.
- In het beschermingsbesluit worden de beheersdoelstellingen voor het dorpsgezicht ingeperkt: een aantal concrete aanzetten voor de heraanleg van de kapelomgeving worden geschrapt.
- In het beschermingsbesluit worden enkele toelatingsplichtige handelingen samengevoegd.
- In de lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van de bescherming (bijlage 3) wordt een administratieve fout rechtgezet door het "polychroom neogotisch kruisbeeld (hout) met koperen Christusbeeld, geplaatst boven het tabernakel, met armen eindigend in drielob- en leliemotief" toe te voegen. Tevens wordt de omschrijving van de cultuurgoederen in bijlage 3 en in de fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 2) geüniformeerd op basis van de omschrijving ervan in artikel 2 van het beschermingsbesluit.

1.4. Algemene conclusie

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier, het beschermingsbesluit, het gegeorefereerd plan bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 1), de fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 2) en de lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van de bescherming (bijlage 3).

Het inhoudelijk dossier, het gegeorefereerd plan bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 1), de fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 2) en de lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van de bescherming (bijlage 3), werden als volgt aangepast:

- In het gegeorefereerd plan bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 1) wordt een administratieve fout rechtgezet. Het betreft een inkrimping van het plan.
- In het inhoudelijk dossier worden enkele aanvullingen toegevoegd onder 1.2. Historisch overzicht – Verdere evolutie van de kapelomgeving worden genoteerd.
- Zowel in het inhoudelijk dossier als in het beschermingsbesluit wordt voortaan gebruik gemaakt van de termen messing-kroon en vlaggenstokhouder met vangbeugel.
- In het beschermingsbesluit worden de beheersdoelstellingen voor het monument aangepast. Het betreft een verfijning van de beheersdoelstelling over herstel en reiniging van de natuurstenen onderdelen, de toevoeging van een beheersdoelstelling over de glasramen.
- In het beschermingsbesluit worden de beheersdoelstellingen voor het dorpsgezicht beperkt: een aantal concrete aanzetten voor de heraanleg van de kapelomgeving worden geschrapt.
- In de lijst van cultuurgoederen die integrerend deel uitmaken van de bescherming (bijlage 3) wordt een administratieve fout rechtgezet door het "polychroom neogotisch

kruisbeeld (hout) met koperen Christusbeeld, geplaatst boven het tabernakel, met armen eindigend in drielob- en leliemotief" toe te voegen. Tevens wordt de omschrijving van de cultuurgoederen in bijlage 3 en in de fotoregistratie van de fysieke toestand bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming (bijlage 2) geüniformeerd op basis van de omschrijving ervan in artikel 2 van het beschermingsbesluit.